

Πρωώθηση της εθνοτικής επιχειρηματικότητας στις ευρωπαϊκές πόλεις

Περίληψη

Εισαγωγή

Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της τελικής ενότητας της έρευνας του Eurofound που διεξήχθη στο πλαίσιο του έργου «Πόλεις για τις Τοπικές Πολιτικές Ένταξης» (Cities for Local Integration Policies - CLIP). Η έρευνα κλήθηκε να δώσει απαντήσεις στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της εθνοτικής επιχειρηματικότητας στις πόλεις; Ποια προβλήματα και εμπόδια αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες που ανήκουν σε εθνοτικές ομάδες; Σε ποιους τομείς δραστηριοποιούνται; Ποιες είναι οι εμπειρίες τους από τη διαδικασία έναρξης και τη λειτουργία της επιχείρησης;
- Ποιοι εθνικοί και μη εθνικοί κανόνες και κανονισμοί διέπουν τον κλάδο των ΜΜΕ εν γένει και τον κλάδο των εθνοτικών ΜΜΕ ειδικότερα, και πώς επηρεάζουν τις επιλογές αυτοαπασχόλησης των εθνοτικών μειονοτήτων; Υπάρχουν πολιτικές που υποστηρίζουν και προωθούν τις εθνοτικές επιχειρήσεις;

Από τη μελέτη προέκυψαν εκθέσεις περιπτώσιολογικών μελετών για 28 πόλεις. Κάθε έκθεση περιείχε αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με την εθνοτική επιχειρηματικότητα στην εκάστοτε ερευνώμενη πόλη. Η έκθεση συγκριτικής επισκόπησης συσχετίζει τα πορίσματα των επιμέρους περιπτώσιολογικών μελετών και διατυπώνει συστάσεις πολιτικής.

Πλαίσιο πολιτικής

Από την έρευνα του Eurofound προκύπτει ότι η επιχειρηματικότητα των μεταναστών παρουσιάζει σταθερή αύξηση στην Ευρώπη και διαδραματίζει έναν ολοένα σημαντικότερο ρόλο στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι των ευρωπαϊκών πόλεων. Ο ρόλος των εθνοτικών επιχειρήσεων είναι πολυσήμαντος και ποικιλοτρόπως μοναδικός. Καλύπτουν ελλείψεις στην αγορά, συμβάλλουν στην αναγέννηση παρηκμασμένων αστικών περιοχών, προσφέρουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες, αναβιώνουν ενδεχομένως το ενδιαφέρον για παραμελημένες βιοτεχνικές πρακτικές και προσδίδουν σε ορισμένους κλάδους την αναγκαία αξιοπιστία. Συμβάλλουν ακόμη στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και παρέχουν ευκαιρίες σε πιο ευάλωτες ομάδες (όπως οι γυναίκες ή οι νέοι από συγκεκριμένες εθνοτικές ομάδες), βοηθώντας τες με τον τρόπο αυτόν να αποφύγουν τη μέγγενη της φτώχειας. Σε επίπεδο πολιτικής, ωστόσο, δεν έχει δοθεί ακόμη η δέουσα σημασία στις δυνατότητες συμβολής της εθνοτικής επιχειρηματικότητας στην ένταξη των μεταναστών και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Μέχρι στιγμής, οι φορείς χάραξης πολιτικής εστιάζουν κατά κύριο λόγο στην

έμμιση απασχόληση ως βασικό μέτρο ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Θα μπορούσε να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην εναλλακτική οδό της επιχειρηματικότητας των μεταναστών, η οποία μπορεί να τους παράσχει περισσότερες ευκαιρίες σε κοινωνικό επίπεδο, να τους ωθήσει στην ανάληψη περισσότερων ηγετικών πρωτοβουλιών στο πλαίσιο των τοπικών κοινωνιών, να ενισχύσει την αυτοπεποίθηση των μειονοτήτων και να προαγάγει την κοινωνική συνοχή στους κόλπους των εθνοτικών κοινοτήτων.

Βασικά πορίσματα

Σημαντικό εύρημα της μελέτης αποτελεί η διαπίστωση ότι η προαγωγή της εθνοτικής επιχειρηματικότητας δεν είναι αυτονόητη για τους φορείς χάραξης πολιτικής. Σε πολλές πόλεις μάλιστα δεν αποτελεί μέρος της στρατηγικής στήριξης της απασχόλησης και ένταξης των μεταναστών στην κοινωνία.

Από τη μελέτη προκύπτει σαφώς ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες ένταξης πολλών πόλεων δεν διαθέτουν καν στοιχειώδη δεδομένα για την εθνοτική επιχειρηματικότητα. Είναι πιθανό οι πληροφορίες αυτές να υπάρχουν μεν, αλλά να βρίσκονται στη διάθεση άλλων υπηρεσιών, ή να μη συλλέγονται με συνέπεια. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, από τις διαθέσιμες πληροφορίες προκύπτει αύξηση των επιχειρήσεων που ανήκουν σε μετανάστες σε πολλές πόλεις. Στην Κοπεγχάγη, τη Φρανκφούρτη και τη Ζυρίχη οι εθνοτικές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν περίπου το 20% του συνόλου των επιχειρήσεων. Το αντίστοιχο ποσοστό υπερβαίνει το 35% στο Άμστερνταμ, το Στρασβούργο και τη Βιέννη. Τα ποσοτικά στοιχεία για τις ενάρξεις επιχειρήσεων είναι ακόμη πιο εντυπωσιακά. Στη Φρανκφούρτη, για παράδειγμα, οι ενάρξεις επιχειρήσεων από μετανάστες επιχειρηματίες υπερβαίνουν το ήμισυ του συνόλου των ενάρξεων επιχειρήσεων.

Παρότι οι περισσότερες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται ακόμη σε παραδοσιακούς τομείς όπως το λιανικό εμπόριο, η εστίαση και η τροφοδοσία, παρατηρείται ολοένα μεγαλύτερη δραστηριοποίηση μεταναστών επιχειρηματιών με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και διασυνδέσεις με διάφορα κοινωνικά δίκτυα σε τομείς που γνωρίζουν άνθιση, όπως ο χρηματοοικονομικός τομέας, οι ΤΠΕ και τα ΜΜΕ. Το ένα πέμπτο των εθνοτικών επιχειρήσεων στην Ιρλανδία, για παράδειγμα, δραστηριοποιείται στον τομέα των ΤΠΕ υψηλής τεχνολογίας.

Τα μέτρα στήριξης που εφαρμόζουν οι επιμέρους δημοτικές και τοπικές αρχές υπέρ μελλοντικών και ήδη ενεργών επιχειρηματιών από εθνοτικές ομάδες μπορούν να καταταγούν σε δύο κατηγορίες: αφενός

σε μέτρα που εστιάζουν στην άρση διαρθρωτικών περιορισμών (ρυθμιστικά πλαίσια και θεσμικό περιβάλλον), και αφετέρου σε μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση των προσωπικών ικανοτήτων των επιχειρηματιών από εθνοτικές ομάδες. Τα μέτρα της δευτέρας κατηγορίας γνωρίζουν μεγαλύτερη διάδοση, καθώς οι αρχές των πόλεων έχουν μεγαλύτερα περιθώρια παρέμβασης προκειμένου να παρέχουν στήριξη και να δραστηριοποιούνται εντονότερα στον συγκεκριμένο τομέα. Μεταξύ των μέτρων αυτής της κατηγορίας περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

Προσβάσιμες, φιλικές προς τον πελάτη και οικονομικά αποδοτικές υπηρεσίες παροχής συμβουλών και πληροφοριών

Αρκετοί πάροχοι, όπως τοπικές αρχές, εμπορικά επιμελητήρια και συνδικαλιστικές οργανώσεις, παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες με τη μορφή ενημερωτικών εκδηλώσεων, τηλεφωνικών γραμμών παροχής βοήθειας, ιστοτόπων και έντυπων οδηγιών.

Παροχή στήριξης για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης της επιχείρησης

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται η παροχή καθολικής στήριξης, όπως συμβαίνει με τη δημιουργία εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων και ειδικών ζωνών, καθώς και η παροχή εξατομικευμένης στήριξης, μέσω, π.χ., δικτύων μεταναστών.

Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά μέσα

Καθώς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αργούν συνήθως να χορηγήσουν δάνεια σε εθνοτικές επιχειρήσεις, προβλέπονται μέτρα για τη μείωση του κινδύνου του δανεισμού, όπως η παροχή βοήθειας για τη σύνταξη επιχειρηματικών σχεδίων. Άλλα μέτρα είναι η άμεση χορήγηση δανείων και επιχορηγήσεων και η συνεργασία με τράπεζες για την ενίσχυση της απασχόλησης υπαλλήλων που προέρχονται από εθνοτικές ομάδες σε κατά τόπους παραρτήματα.

Παροχή στήριξης για την πρόσληψη και τη διαχείριση προσωπικού

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, προγράμματα μαθητείας για την επαγγελματική κατάρτιση νεαρών μεταναστών, καθώς και προγράμματα κατάρτισης για την ανάπτυξη των απαιτούμενων δεξιοτήτων στους τομείς της διοίκησης επιχειρήσεων και της επέκτασης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Παροχή στήριξης για τη βελτίωση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων

Προγράμματα καθοδήγησης, για παράδειγμα, απευθύνονται σε επιτυχημένους επιχειρηματίες από εθνοτικές ομάδες για την παροχή συμβουλών σχετικά με την έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Ορισμένα μέτρα είναι πιο στοχευμένα, όπως ένα πρόγραμμα που παρέχει τη δυνατότητα σε μετανάστριες να παρακολουθήσουν την πορεία επιτυχημένων γυναικών επιχειρηματιών.

Η περιορισμένη διάδοση που γνωρίζουν τα μέτρα βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος οφείλεται αποκλειστικά στο γεγονός ότι στις περισσότερες πόλεις οι συναφείς αρμοδιότητες ασκούνται κατά κανόνα από ανώτερες βαθμίδες διοίκησης. Σε αρκετές πόλεις, εντούτοις, οι τοπικές αρχές είναι δραστήριες και προωθούν μέτρα στήριξης των εθνοτικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων εν γένει. Μεταξύ των μέτρων αυτών περιλαμβάνονται η άρση διοικητικών περιορισμών, ο πολεοδομικός σχεδιασμός και η μεταφορά περισσότερων ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων στις ενώσεις εθνοτικών επιχειρήσεων.

Δείκτες πολιτικής

Η δημιουργία και η διατήρηση ευνοϊκού πλαισίου για τους εθνοτικούς επιχειρηματίες όχι μόνο ενισχύει τις οικονομικές επιδόσεις της εκάστοτε πόλης, αλλά, επιπλέον, συμβάλλει στην υπό εξέλιξη διαδικασία ένταξης των μεταναστών. Στην έκθεση διατυπώνονται διάφορες συστάσεις προς τους φορείς χάραξης πολιτικής, οι οποίες παρατίθενται κατωτέρω.

Η έκθεση συνιστά στους ευρωπαϊούς φορείς χάραξης πολιτικής:

- να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της εθνοτικής επιχειρηματικότητας για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»
- να αναγνωρίσουν την εθνοτική επιχειρηματικότητα ως θεμελιώδη διάσταση της ένταξης των μεταναστών
- να ξεκινήσουν διάλογο με τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα του χρηματοπιστωτικού αποκλεισμού των μειονοτήτων.

Η έκθεση ενθαρρύνει τα κράτη μέλη της ΕΕ:

- να αναγνωρίσουν και να προωθήσουν την εθνοτική επιχειρηματικότητα στο πλαίσιο ευρύτερων πολιτικών ένταξης
- να επανεξετάσουν το ρυθμιστικό και το διαρθρωτικό πλαίσιο έναρξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, καθώς συχνά θέτουν εμπόδια στην ίδρυση επιχειρήσεων
- να προωθήσουν την ευαισθητοποίηση και την ενίσχυση των ικανοτήτων μεσολαβούντων φορέων, όπως είναι τα κέντρα κατάρτισης, οι εταιρείες παροχής συμβουλών και οι επιχειρηματικές ενώσεις.

Η έκθεση συμβουλεύει, τέλος, τους κατά τόπους φορείς χάραξης πολιτικής:

- να καλύψουν τις ελλείψεις σε επίπεδο πληροφόρησης και συλλογής στοιχείων επενδύοντας σε στοχοθετημένους και αποδοτικούς τρόπους συλλογής πληροφοριών
- να μεριμνήσουν για την ισότιμη ενσωμάτωση της εθνοτικής επιχειρηματικότητας στις στρατηγικές οικονομικής ανάπτυξης και ένταξης των μεταναστών που εφαρμόζουν οι πόλεις, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην κοινωνική ένταξη
- να προωθήσουν και να διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ των παραγόντων που πρωταγωνιστούν στην οικονομική ζωή κάθε πόλης, όπως, μεταξύ άλλων, των επίσημων και των εθνοτικών ενώσεων επιχειρήσεων, των επαγγελματικών οργανώσεων, των ΜΜΕ και των φορέων επαγγελματικής κατάρτισης.

Περισσότερες πληροφορίες

Η έκθεση «Promoting ethnic entrepreneurship in European cities» («Πρωώθηση της εθνοτικής επιχειρηματικότητας στις ευρωπαϊκές πόλεις») διατίθεται στον δικτυακό τόπο <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1138.htm>

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Anna Ludwinek, υπεύθυνη έρευνας, στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: alu@eurofound.europa.eu